

УДК 616.31 – 083 – 055.52:616.711/.712

Боднарук Н.І., Чухрай Н.Л.

ОЦІНКА СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ БАТЬКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПАТОЛОГІЄЮ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Львівський національний медичний університет ім. Д. Галицького

Гігієна порожнини рота є одним з найважливіших заходів профілактики карієсу зубів. Проте, є чимало досліджень, які показують, що значна частина людей не вміють правильно доглядати за зубами та мають низький рівень стоматологічної грамотності. Тому метою дослідження було оцінити рівень стоматологічної грамотності батьків дітей дошкільного віку з патологією опорно-рухового апарату. Поінформованість батьків з основними правилами гігієни порожнини рота оцінювали за відповідями на запитання розпрацьованої нами анкети, в яку ввійшло 20 запитань з декількома варіантами відповідей. Питання стосувалися терміну та причини першого візиту дитини до стоматолога; віку, з якого дитина почала чистити зуби; кратності та тривалості чищення зубів; критеріїв вибору предметів та засобів гігієни порожнини рота та інші. В опитуванні погодилось взяти участь 150 матерів дітей п'яти років, що відвідували дитячі садочки, на базі яких є спеціалізовані групи для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Аналіз отриманих даних проводили шляхом вирахування середніх величин та процентного співвідношення відповідей на поставлені запитання. Встановлено, що лише 11,91 % дітей вперше звернулись до стоматолога з метою профілактичного огляду, водночас, у 88,09 % дітей причиною звернення був зубний біль. Також, з'ясовано, що лише половина (50,67 %) батьків вважають обов'язковим лікування тимчасових зубів, проти 46,00 % батьків, які вважають це не доцільним. На запитання анкети про критерії вибору зубних щіток та паст дітям 32,67 % батьків відповіли, що користуються послугами реклами; для 46,00 % батьків важливим критерієм була ціна та лише 21,33 % користуються рекомендаціями лікаря-стоматолога. Отже, аналіз опитування виявив низький рівень санітарно-освітніх знань батьків. Тому доцільним вважаємо проведення активної санітарно-просвітницької роботи у дошкільних закладах з метою навчання основних правил гігієни порожнини рота для покращення стоматологічного статусу дітей.

Ключові слова: діти 3-6 років, патологія опорно-рухового апарату, санітарно-освітні знання.

Дане дослідження є фрагментом планової НДР: «Стоматологічна захворюваність дітей з урахуванням еколого-соціальних чинників ризику та обґрунтування диференційованих методів лікування та профілактики», № держ. реєстрації 0110U002147.

Вступ

Одним із пріоритетних напрямків сучасної стоматології є профілактика карієсу зубів у дітей, яка в першу чергу передбачає правильний догляд за порожниною рота, що вочевидь напряму залежить від санітарної культури суспільства. Існує чимало досліджень, проведених шляхом анкетування різних вікових груп та верств населення, які показують, що значна частина опитаних не вміють доглядати за зубами та мають низький рівень стоматологічної грамотності [1;2;3;4;5;6]. Такий освітній рівень суспільства призводить до низького рівня гігієни порожнини рота та сприяє розвитку стоматологічних захворювань.

Водночас, вчасне навчання дитини основним правилам догляду за порожниною рота та закріплення в часі стійких навичок може знизити кількість уражених карієсом зубів, а разом з тим покращити як загально-соматичне здоров'я дитини, так і якість її життя в цілому, оскільки здорова посмішка надасть дитині впевненості в собі та дозволить легко комунікувати у суспільстві.

Основну роль в навчанні догляду за порожниною рота дітей дошкільного віку виконують батьки, тому метою нашого дослідження було вивчити рівень стоматологічної грамотності батьків дітей дошкільного віку з патологією опорно-рухового апарату (ОРА).

Матеріал та методи дослідження

Для оцінки поінформованості батьків з основами гігієни порожнини рота та догляду за зубами нами розпрацьована анкета, в яку ввійшло 20 запитань (індикаторів) з декількома варіантами відповідей. Питання анкети стосувалися терміну першого візиту дитини до стоматолога; віку, з якого дитина почала чистити зуби та хто навчив дитину доглядати за зубами; кратності та тривалості чищення зубів. Також в анкету ввійшли запитання про предмети та засоби гігієни порожнини рота, зокрема: «Як часто потрібно змінювати зубну щітку?» та «Яку зубну пасту Ви обираєте дитині?». В опитуванні погодилось взяти участь 150 матерів дітей п'яти років, що відвідували дитячі садочки, на базі яких є спеціалізовані групи для дітей з порушеннями ОРА.

Дослідження проведено з дотриманням основних біоетичних положень Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину (від 04.04.1997 р.), Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації про етичні принципи проведення наукових медичних досліджень за участю людини (1964–2008 рр.), а також наказу МОЗ України № 690 від 23.09.2009 р.

Аналіз отриманих даних проведений шляхом вирахування середніх величин та процентного співвідношення відповідей на поставлені запитання.

Результати дослідження та їх обговорення

На запитання анкети «У скільки років Ваша дитина вперше відвідала стоматолога?» 16,00 % батьків відповіли, що ще не були у стоматолога. Натомість, до трьох років стоматолога відвідали 22,00 % дітей. Найбільший відсоток (52,00 %) дітей вперше були у лікаря-стоматолога у чотири роки, тоді як у 5 років – лише 10,00 % дітей (рис. 1). При уточненні причини, з якої відвідували стоматолога, встановлено, що лише 11,91 % з них звернулись з метою профілактичного огляду, водночас, у 88,09 % дітей причиною звернення був зубний біль.

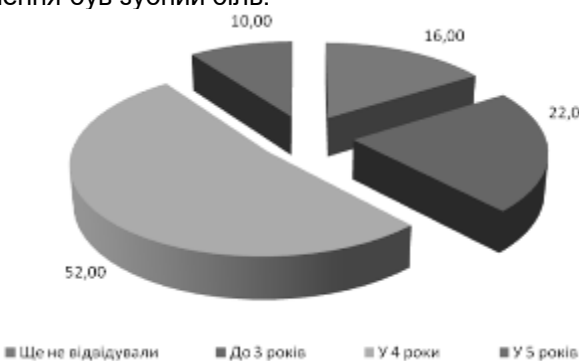

Рис. 1. Вік дитини, коли батьки вперше звернулись до лікаря-стоматолога (у %).

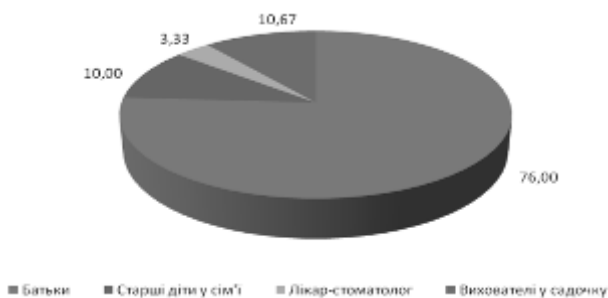

Рис. 2. Відповіді батьків на запитання «Хто навчив Вашу дитину доглядати за зубами?» (у %).

Аналіз відповідей батьків на запитання: «Чи вважаєте Ви необхідним лікувати тимчасові зуби?» показав, що лише половина (50,67 %) батьків вважають обов'язковим лікування тимчасо-

вих зубів, проти 46,00 % тих батьків, які не бачать у цьому доцільності. Серед батьків, які проти лікування тимчасових зубів 57,97 % вважають, що робити це не потрібно тому що «зуби і так випадуть», а решта (42,03 %) вважають лікування неефективним, оскільки мали досвід випадіння пломб у тимчасових зубах. Також виявлено 3,33 % батьків, які методом лікування тимчасових зубів вважають видалення зуба.

Наступним запитанням нашої анкети було: «Хто навчив Вашу дитину доглядати за зубами?». Встановлено, що 76,00 % дітей доглядати за зубами навчили батьки, у 10,00 % дітей вчителю були старші діти в сім'ї, у садочку правила гігієни ротової порожнини дізналися 10,67 % дітей та лише 3,33 % дітей отримали знання про догляд за зубами від лікаря-стоматолога (рис. 2).

Нами проаналізовано відповіді батьків на запитання: «Як часто Ваша дитина чистить зуби?». Згідно з відповідями батьків, серед оглянутих дітей не було таких, які взагалі не чистять зуби. Також встановлено, що 13,33 % дітей чистять зуби інколи, а 86,67 % дітей роблять це щодня. Однак, серед дітей, які чистять зуби щодня, лише 23,08 % роблять це зранку та ввечері, 53,85 % чистять зуби переважно зранку та 23,07 % – лише ввечері. Серед дітей, які чистять зуби зранку, лише 21,43 % роблять це після сніданку, а решта (78,57 %) – до сніданку.

Не менш важливим вважаємо запитання: «Скільки часу (у хвилині) Ваша дитина чистить зуби?». Відповіді батьків розподілилися так: третина дітей (30,00 %) чистить зуби близько однієї хвилини; 54,00 % дітей чистять зуби 1,5-2 хвилини і лише 16,00 % дітей витрачають на це три хвилини.

При оцінці відповідей батьків на запитання «З якого віку Ваша дитина чистить зуби?» встановлено, що половина дітей (49,33 %) почали чистити зуби у 2,5-3 роки, дещо менше (40,00 %) дітей почали чистити зуби у 4 роки, та найменший відсоток (10,67 %) складають ті діти, яким батьки почали доглядати за зубами до двох років і не виявлено дітей, яким батьки почали чистити зуби до року (рис. 3).

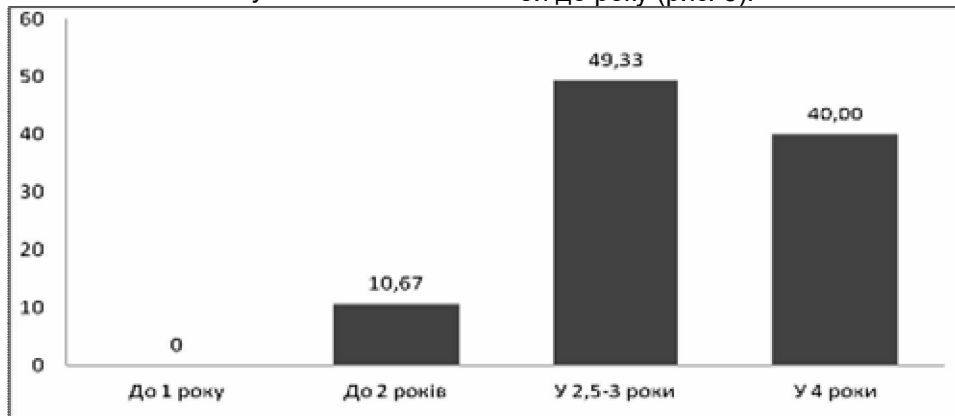

Рис. 3. Вік, з якого дитина почала доглядати за зубами (у %).

Регулярне чищення зубів повинно увійти спочатку у стабільну звичку дитини, а потім стати невід'ємною складовою способу життя, оскільки навички, здобуті в дитинстві при позитивному відношенні до процедури чищення зубів, засвоюються найкраще. Отже, тому нашим питанням було: «Як Ваша дитина відноситься до процедури чищення зубів?». Відповіді на поставлене запитання розподілилися так: 59,33 % дітей відносяться до чищення зубів позитивно та з задоволенням це роблять; лише 8,67 % дітей не люблять доглядати за зубами і 32,00 % дітей відносяться до процедури чищення зубів нейтрально та без особливих емоцій. Однак, позитивні, а особливо нейтральні емоції дітей під час догляду за зубами не забезпечують якісного чищення зубів.

Мануальні навички дітей дошкільного віку при чищенні зубів не є досконалими, тому самостійне чищення зубів дітьми не завжди досягає бажаного результату – ретельного очищення зубів. Згідно з дослідженнями [7], відсутність батьківської допомоги дітям дошкільного віку при чищенні зубів підвищує ризик виникнення карієсу у 2,6-2,8 разів. Тому логічним було наступне запитання анкети: «Чи допомагаєте Ви дитині чистити зуби?». Виявлено, що лише 11,33 % батьків завжди допомагають дитині чистити зуби; 22,67 % батьків інколи присутні під час процедури чищення зубів дітьми та значно більше (66,00 %) батьків не допомагають дітям під час чищення зубів, вважаючи, що дитина може це робити самостійно (рис. 4).

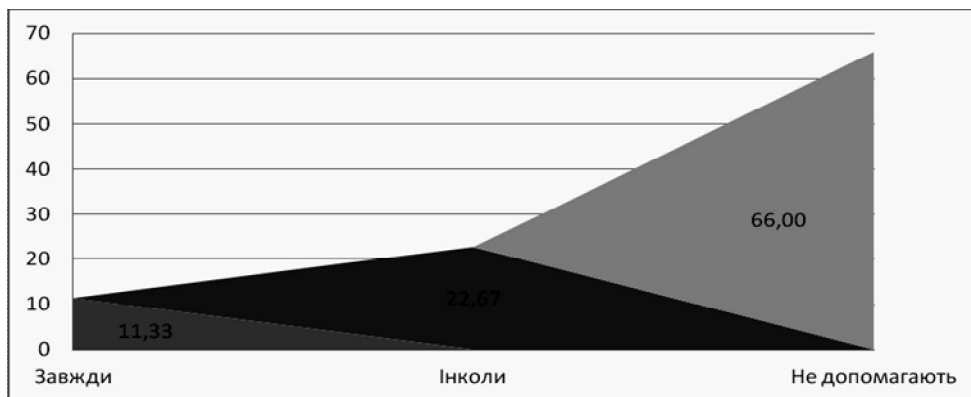

Рис. 4. Відповідь на запитання: «Чи допомагаєте Ви дитині доглядати за зубами?» (у %).

Якість гігієни ротової порожнини також залежить і від вибору засобів та предметів гігієни по догляду за зубами. З огляду на широкий асортимент та різноманітність зубних щіток та паст на ринку України, нас цікавили критерії, за якими батьки обирають зубні щітки та пасти для дітей. Ми встановили, що 32,67 % батьків користуються послугами реклами, для 46,00 % батьків важливим критерієм при виборі зубної пасти та щітки була ціна засобу гігієни. Найменша кількість батьків – лише 21,33 %, користувались рекомендаціями лікаря-стоматолога.

Окремо ми запитали батьків чи знають вони, як часто потрібно змінювати зубну щітку. Аналіз відповідей показав, що найбільший відсоток батьків (45,33 %) змінює дитячу зубну щітку приблизно один раз на півроку, тоді як 38,00 % батьків роблять це один раз в рік. Один раз в три місяці змінюють зубну щітку лише 16,67 % батьків.

Одне з важливих місць у профілактиці карієсу зубів займає склад зубної пасти. Тому нас цікавило чи звертають батьки увагу при купівлі зубної пасти на її склад. Відповідь «так» дали лише 23,33 % батьків проти 76,67 % відповідей «ні». Також, більш детально проаналізували відповіді батьків на запитання «Яку зубну пасту Ви обираєте дитині?», враховуючи формулу фтору у складі пасти. Відповіді батьків розподілилися наступним чином: 17,33 % батьків купують дітям зубні пасти «Lacalut» та «R.O.C.S.» (містять у

своєму складі амінофторид); 46,00 % – зубні пасти Colgate, Aquafresh та Oral-B Stages fruity (містять фторид натрію); та 36,67% батьків обирають зубні пасти Дракоша, Dentalen, Pokemon та інші зубні пасти (містять монофторфосфат натрію, кальцій, вітаміни та ін.). Примітним є те, що 85,33% батьків вважають обов'язковим купувати дітям зубні пасти відповідно до віку, тоді як 14,67% вважають це не важливим.

Також нас цікавили відповіді батьків на запитання: «Чи знаєте Ви про необхідність полоскати ротову порожнину після прийому їжі?», оскільки розвиток карієсу зубів залежить від присутності в порожнині рота харчових залишків. Ствердну відповідь дали лише 36,00 % батьків проти 64,00 % відповідей «ні».

Від стоматологічної грамотності батьків та їх знань стосовно гігієни порожнини рота залежить стоматологічне та загальне здоров'я дитини. Знання основних правил по догляду за зубами та ретельне їх дотримання забезпечить дитині здорову усмішку та впевненість у собі. Отримати потрібні знання та рекомендації можна у кабінеті лікаря-стоматолога. Тому запитанням анкети було: «Як ви вважаєте, з якою метою і як часто потрібно відвідувати стоматолога дітям дошкільного віку?». Аналіз відповідей батьків виявив найбільший відсоток тих, які вважають за необхідне відвідувати стоматолога з метою профілактики один раз на рік (34,67 %). Відвідувати сто-

матолога два рази на рік з метою профілактики планують 20,67 % батьків. Третина батьків (32,66 %) вважає доцільним відвідувати стоматолога лише коли болить зуб, а 12,00 % батьків вважають, що не потрібно відвідувати стоматолога поки є тимчасові зуби (рис. 5).

Рис. 5. Потреба у відвідуванні стоматолога (у %).

Висновки та перспективи подальших досліджень

Отже, аналіз проведеного нами опитування батьків стосовно їх обізнаності з основними правилами по догляду за порожниною рота виявив досить низький рівень санітарно освітніх знань. Тому вважаємо за необхідне проводити активну

санітарно-просвітницьку роботу у дошкільних закладах серед дітей, вихователів, батьків та медичного персоналу з метою навчання правил гігієни порожнини рота, пропагування та підтримання здорового способу життя та покращення стоматологічного статусу дітей.

Література

1. Смоляр Н.І. Санітарно-гігієнічний рівень знань дітей дошкільних закладів м. Львова, їх батьків та вихователів / Н.І. Смоляр, І.С. Дубецька // Вісник стоматології. – 2007. – № 5. – С. 83-87.
2. Матішан О.В. Вивчення стоматологічного статусу у міських та сільських школярів 16-17 років / О.В. Матішан, З.Р. Ожоган, В.М. Мицкан // Галицький лікарський вісник. – 2011. – Т. 18, № 2. – С. 141-143.
3. Безвужко Е.В. Оцінка якості життя дітей м. Луцька за суб'єктивними індикаторами стоматологічного здоров'я / Е.В. Безвужко, Л.С. Лагода // Український стоматологічний альманах. – 2016. – Т.1, № 3. – С. 89-93.
4. Кисельникова Л.П. Влияние состояния полости рта на качество жизни детей 7-10 летнего возраста / Л.П. Кисельникова, М.М. Нагоева, Т.Е. Зуева // Тихоокеанский медицинский журнал. – 2013. – № 1. – С. 42-44.
5. Гірчак Г.В. Рівень санітарно-гігієнічних знань зі стоматології у дітей шкільного віку Львівської області / Г.В. Гірчак, У.О. Стадник, О.В. Єзерська, Н.Л. Чухрай // Вісник стоматології. – 2012. – № 1. – С. 68-70.
6. Ісаєва Н.С. Рівень санітарно-гігієнічних знань та якості гігієни порожнини рота в дітей, хворих на аскаридоз / Н.С. Ісаєва // Современная стоматология. – 2015. – № 2. – С. 55-58.
7. Маслак Е.Е. Развитие кариеса зубов и гигиена полости рта у детей раннего возраста / Е.Е. Маслак, Е.Н. Каменнова, Т.Н. Каменнова, И.В. Афонина // Биолетень Волгоградского научного центра РАМН. – 2010. – № 1. – С. 48-51.

Реферат

ОЦЕНКА СТОМАТОЛОГИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ РОДИТЕЛЕЙ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ПАТОЛОГИЕЙ ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОГО АППАРАТА

Боднарук Н.И., Чухрай Н.Л.

Ключевые слова: дети 3-6 лет, патология опорно-двигательного аппарата, санитарно-образовательные знания.

Гигиена полости рта является одним из важнейших мер профилактики кариеса зубов. Однако, есть много исследований, которые показывают низкий уровень стоматологической грамотности и что значительная часть людей не умеет правильно чистить зубы. Поэтому целью исследования было оценить уровень стоматологической грамотности родителей детей дошкольного возраста с патологией опорно-двигательного аппарата. Осведомленность родителей с основными правилами гигиены полости рта оценивали по ответам на вопросы разработанной нами анкеты, в которую вошло 20 вопросов с несколькими вариантами ответов. Вопросы касались срока и причины первого визита ребенка к стоматологу; возраста, с которого ребенок начал чистить зубы; кратности и продолжительности чистки зубов; критериев выбора предметов и средств гигиены полости рта и другие. В опросе согласилось принять участие 150 матерей детей пятилетнего возраста, посещавших детские сады, на базе которых имеются специализированные группы для детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата. Анализ полученных данных проводили путем вычисления средних величин и процентного соотношения ответов на поставленные вопросы. Установлено, что только 11,91% детей впервые обратились к стоматологу с целью профилактического осмотра, а у 88,09% детей причиной обращения была зубная боль. Также, установлено, что только половина (50,67%) родителей считают обязательным лечение временных зубов, против 46,00% тех, которые считают это нецелесообразным. На вопрос анкеты о критериях выбора зубных щеток и паст детям, 32,67% родителей ответили, что пользуются услугами рекламы; для 46,00% родителей важным критерием была цена и только 21,33% пользуются рекомендациями врача-стоматолога. Исходя из ответов выявили низкий уровень санитарно образовательных знаний родителей. Поэтому целесообразным считаем проведение активной санитарно-просветительской работы в дошкольных учреждениях с целью обучения основным правилам гигиены полости рта для улучшения стоматологического статуса детей с патологией опорно-двигательного аппарата.

Summary

EVALUATION OF ORAL HEALTH LITERACY IN PARENTS OF PRESCHOOL CHILDREN SUFFERING FROM MUSCULOSKELETAL DISORDERS

Bodnaruk N.I., Chuhray N.L.

Key words: 3-6 year old children, dental caries, musculoskeletal disorders, oral health literacy.

Keeping good oral hygiene is one of the most important measures to prevent dental caries. However,

there are a number of reports demonstrating that a significant share of population is not able to care for their teeth properly and have a low level of oral health literacy. Therefore, the purpose of the study was to assess the level of oral health literacy among the parents of preschool children having musculoskeletal disorders. Parents' awareness of the basic rules of oral hygiene was assessed by analyzing their answers to 20 questions presented in the developed structured questionnaire. Questions concerned the time and reasons for their child's first visit to the dentist; the age at which the child began to brush teeth; multiplicity and duration of teeth cleaning; criteria for choosing items and oral hygiene products, and others. 150 mothers of five-year old children who visited kindergartens with specialized groups for children with MSD agreed to participate in the survey. The analysis of the data obtained was carried out by calculating the mean values and the percentage of each answer to the questions. It was found that the first child's visit to the dentist in order to get preventive dental check-up was undertaken only in cases of $11.91 \pm 2.64\%$ of children, at the same time for $88.09 \pm 2.64\%$ of children a toothache was a reason for such a visit. Only a half ($50.67 \pm 4.07\%$) of interviewed parents consider treatment of deciduous teeth as obligatory, compared with $46.00 \pm 4.07\%$ of those parents who do not consider it necessary. Parental answers about criteria for choosing toothbrushes and pastes for their children were distributed as follows: $32.67 \pm 3.83\%$ of parents answered that they followed the advices of advertising; for $46.00 \pm 4.07\%$ of parents the main criterion was the price of toothbrushes and pastes and only $21.33 \pm 3.34\%$ of parents followed recommendations of the dentists. Thus, the survey revealed a low parental level of oral health literacy. Therefore, it is advisable to maintain large-scale oral health promotion activities in pre-school institutions in order to raise parental and children awareness on oral hygiene and to improve the oral status and the general health of children.

УДК 616.716.4-018.46-002:615.246.9:616.15:612.017]-053.5

Доброскок В.О.

ВПЛИВ ДЕЗІНТОКСИКАЦІЙНОЇ ТЕРАПІЇ НА ЦИТОКІНОВИЙ ПРОФІЛЬ СИРОВАТКИ КРОВІ У ДІТЕЙ З ГОСТРИМ ОДОНТОГЕННИМ ОСТЕОМІЄЛИТОМ ТІЛА НИЖНЬОЇ ЩЕЛЕПИ

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

Запальні захворювання щелепно-лицевої ділянки доволі часто зустрічаються в дитячому віці, адже саме в цей період життя прослідковуються більш сприятливі умови для розвитку одонтогенних захворювань, що обумовлено фундаментальними і анатомічними особливостями будови органів і тканин дитини. В останні роки науковці все більше уваги приділяють вивченню системи цитокінової регуляції захисних реакцій організму, адже запальний процес розвивається при участі прозапальних і протизапальних цитокінів, що синтезуються безпосередньо у вогнищі запалення. Метою роботи було вивчення впливу плазмозамінного препарату «Реосорбілакт» на цитокіновий профіль сироватки крові у дітей при гострому одонтогенному остеомієліті тіла нижньої щелепи. В роботі наведено результати комплексного лікування 18 дітей віком від 7 до 12 років з гострим одонтогенним остеомієлітом тіла нижньої щелепи, яких було розділено на 2 групи порівняння. Встановлено, що в групі хворих з додатковим залученням до складу комплексної терапії інфузій «Реосорбілакту» прослідковувалась більш відчутна позитивна динаміка нормалізації рівнів прозапальних (IL-1 β , IL-6, IL-8) і протизапальних (IL-4, IL-10) інтерлейкінів в сироватці крові, що свідчить про його патогенетично спрямовану фізіологічну ефективність.

Ключові слова: діти, гострий одонтогенний остеомієліт, сироватка крові, інтерлейкіни, лікування.

Робота є фрагментом НДР ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» «Інтегративно-диференційоване обґрунтування вибору оптимальних методик оперативних втручань та обсягу лікувальних заходів при хірургічній патології щелепно-лицевої ділянки», державний реєстраційний номер 0116U003821.

Вступ

Однією з актуальних проблем сучасної стоматології є запальні захворювання щелепно-лицевої ділянки. Більшість з них носить одонтогенний характер та пов'язані з патологічними процесами у відповідному зубощелепному сегменті, починаючи від ускладнених форм карієсу, затрудненого прорізування зуба та захворювань тканин пародонту [3;8].

Останнім часом вони доволі часто зустрічаються в дитячому віці, адже саме в цей період життя прослідковуються більш сприятливі умови для розвитку одонтогенних захворювань, що

обумовлено особливостями будови органів і тканин дитини: багата васкуляризація і характер лімфообігу, основну масу лицевого скелету складає губчаста субстанція, яка має широкі кісткові канали. В останні роки відзначаються не лише збільшення частоти цих захворювань, але і значні відмінності типової клінічної картини їх проявів, зростання хронічних форм, неадекватна реакція на лікування, що проводиться [1;8;9;12].

Незважаючи на розробку нових методів боротьби з гнійною інфекцією, кількість хворих в спеціалізованих стоматологічних відділеннях з запальними захворюваннями має виражену тенденцію до збільшення і появи грізних ускладнень